

בית המשפט העליון

הודעה לתקשורת – תמצית נימוקי פסק דין

בשמונה העתירות בעניין הרכבת הממשלה ה-35 של מדינת ישראל

(בג"ץ 2592/20; בג"ץ 2593/20; בג"ץ 2594/20; בג"ץ 2609/20; בג"ץ 2612/20;
בג"ץ 2649/20; בג"ץ 2675/20; בג"ץ 2677/20)

שופטי ההרכב: הנשיאה א' חיות; המשנה לנשיאה ח' מלצר; השופט נ' הנדל; השופט ע' פוגלמן; השופט י' עמית; השופט נ' סולברג; השופטת ד' ברק-ארז; השופט מ' מזוז; השופטת ע' ברוך; השופט ג' קרא; השופט ד' מינץ

בית המשפט העליון פרסם את תמצית הנימוקים של פסק הדין בעתירות בעניין הרכבת הממשלה ה-35 וקבע פה אחד כי אין עילה משפטית להתערב בהטלת הרכבת הממשלה על חבר הכנסת בנימין נתניהו. עוד נפסק פה אחד כי אף שההסכם הקואליציוני בין סיעת כחול לבן וסיעת הליכוד מיום 20.4.2020 מעורר קשיים משפטיים לא מבוטלים, לעת הזו אין מקום להתערב באיזה מסעיפיו, וזאת בין היתר בהינתן התיקונים וההבהרות שמסרו ראש הממשלה וסיעות כחול לבן והליכוד.

בית המשפט העליון פרסם הערב את תמצית הנימוקים בפסק הדין בשמונה העתירות בהן דן בימים 3.5.2020 ו-4.5.2020 העוסקות בשתי שאלות עיקריות: (1) האם ניתן להטיל את מלאכת הרכבת ממשלה בישראל על חבר כנסת אשר הוגש נגדו כתב אישום בעבירות על טוהר המידות? (2) האם ההסכם הקואליציוני שנחתם ביום 20.4.2020 בין סיעת הליכוד לסיעת כחול לבן נוגד עקרונות חוקתיים וחוקיים והאם הוא סותר את תקנת הציבור עד כי יש להורות על בטלותו או על בטלות חלק מסעיפיו?

בשל סד הזמנים שאינו מאפשר מתן פסק דין מלא, ניתנה בשלב זה תמצית פסק הדין בלבד, הכוללת את התוצאה האופרטיבית שאליה הגיע הרכב השופטים פה אחד, ותמצית/עיקר הנימוקים, ובמועד מאוחר יותר יינתן פסק דין משלים ובו נימוקים מפורטים והערות שייכתבו על ידי מי מהשופטים שימצא זאת לנכון – כל אחד וטעמו.

הרכבת הממשלה

אשר לשאלה הראשונה נקבע כי ככל שהדבר נוגע לתנאי הכשירות הקבועים בחוק, כתב אישום התלוי ועומד נגד חבר כנסת אינו מונע את הטלת תפקיד הרכבת הממשלה עליו, וכפועל היוצא מכך את מינויו לעמוד בראשה. עם זאת, בית המשפט הדגיש כי משוכת הכשירות איננה סוף פסוק וכי ככל שהדבר נוגע לתפקידים ציבוריים נקבע זה מכבר

בפסיקה העקרון ולפיו "כשירות לחוד ושיקול דעת לחוד", כפי שנפסק בעבר למשל בכל הנוגע למינוי שרים (הלכת דרעי-פנחס).

לאחר שבחן מיהו הגורם שיש לבחון את שיקול דעתו בנסיבות המקרה, נמצא כי מבין ארבעת הגורמים שמנו העותרים, הגורם היחיד המפעיל שיקול דעת מהותי שאותו ניתן לבחון בהקשר זה, הוא חברי הכנסת המבקשים להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על חבר כנסת מסוים. בהקשר זה נקבע כי "ההחלטה לבקש מנשיא המדינה להטיל את מלאכת הרכבת הממשלה על חבר כנסת פלוני היא החלטה הכרוכה בהפעלת שיקול דעת פוליטי רחב. היא נועדה לתרגם את דין הבחור לכדי תמיכה באחד מחברי הכנסת לתפקיד ראש הממשלה וזאת באמצעות רוב מתוך חברי הכנסת התומכים בבקשה. עניין זה מצוי בלב ליבו של ההליך הדמוקרטי. התערבות חיצונית בהליך זה יש בה משום פגיעה מהותית בעקרון הכרעת הרוב העומד בבסיס שיטת המשטר שלנו". מן המהות הפוליטית של החלטה זו, כך נקבע, נגזר גם היקפה המצומצם ביותר של הביקורת השיפוטית שניתן להפעיל לגביה המוגבלת למצבים חריגים ונדירים ביותר ולנסיבות קיצוניות בלבד, שהמקרה דנן אינו נמנה עמם.

בית המשפט ציין כי רשם בפניו את הודעת היועץ המשפטי לממשלה ולפיה כהונתו של חבר הכנסת נתניהו תהיה כפופה להסדר ניגוד עניינים שייערך עמו, אשר יקבע "מגבלות בקשר למילוי תפקידו בעניינים הנוגעים למערכת אכיפת החוק", וזאת אישר גם בא כוחו של ראש הממשלה בטיעונו.

בית המשפט סיכם את מסקנתו בהקשר זה באומרו כי "המסקנה המשפטית שאליה הגענו אין בה כדי להמעיט מחומרת האישומים התלויים ועומדים נגד חה"כ נתניהו בעבירות על טוהר המידות, ומהקושי הנגזר מכהונה של ראש ממשלה הנאשם בפלילים. אולם תוצאה זו היא פועל יוצא של הדין ומשאמרנו זאת נאמר גם שחזקת החפות עומדת לו. תפקידו של בית המשפט מוגבל לבחינת עילות הביקורת השיפוטית הקבועות בדין. על כן, כאשר נמנע בית המשפט מהתערבות במינוי כזה או אחר, אין ללמוד מכך אלא זאת – שההחלטה על המינוי אינה בניגוד לדין".

ההסכם הקואליציוני

בכל הנוגע להסכם הקואליציוני מיום 20.4.2020 בין סיעות הליכוד וכחול לבן, נקבע כי מדובר בהסכם חריג גם בהשוואה להסכמים קואליציוניים מן העבר שנדונו בבית המשפט, ואולם אף שהוא מעורר "קשיים משפטיים לא מבוטלים", לעת הזו אין מקום להתערב באיזה מסעיפיו, בין היתר, בהינתן התיקונים וההבהרות שמסרו ראש הממשלה וסיעות כחול לבן והליכוד במהלך הדיון ובהודעתם מיום 5.5.2020.

בכל הנוגע להוראות בהסכם הקואליציוני העוסקות בחקיקה עתידית, נפסק כי בית המשפט אינו מתערב בהליכי חקיקה בטרם הושלמו, בין אם הם בעיצומם או שטרם באו

לעולם. לפיכך, לא נמצא מקום להידרש להוראות בהסכם הקואליציוני העוסקות בחקיקה עתידית, וזאת מבלי שהדבר ייחשב כמתן הכשר להוראות המנויות שם "אשר חלקן לפחות מעוררות על פני הדברים קשיים לא מבוטלים".

באשר להוראות ההסכם שעניינן התחייבויות המצריכות קיום הליכים פנים-פרלמנטריים בכנסת צוין כי בכל הנוגע לקווי היסוד של הממשלה אשר לפי ההסכם הקואליציוני הוגבלו בתקופת החירום למשבר הקורונה בלבד, הבהירו סיעות כחול לבן והליכוד בעקבות הדיון כי "הממשלה תודיע על קווי היסוד של מדיניותה ביחס לכל תקופת כהונתה בהתאם לקבוע בחוק יסוד: הממשלה".

אשר למתן ראשות ועדות לאופוזיציה ומינוי שני נציגים מן הקואליציה לוועדה לבחירת שופטים (סעיפים 22 ו-26 להסכם), נקבע כי סעיפים אלו מעוררים קושי לא מבוטל, אך משטרם התקבלה הצעת הוועדה המסדרת להקמת הוועדות הקבועות הטעונה אישור מליאת הכנסת וטרם התקיימה הצבעה חשאית בכנסת לצורך בחירת נציגיה לוועדה לבחירת שופטים אין מקום לחרוג מהכלל לפיו לא תופעל ביקורת שיפוטית על מעשי הרשות טרם שאלה התגבשו.

אשר לקבוצת ההוראות העוסקת בהגבלת תקופת החירום; הקפאת מינויים והגבלת חקיקה נקבע כי לאור ההבהרות של הצדדים (שפורטו בפסק הדין) וההבהרה הכללית בדיון לפיה הוראות ההסכם הקואליציוני כפופות לכל דין, קרי, לחקיקה, לחקיקת משנה ולפסיקה לא גלומה בהוראות אלו בהסכם הקואליציוני אי חוקיות או פגיעה בתקנת הציבור המחייבת את ביטולן על ידי בית המשפט. עם זאת, נקבע כי ככל שתתעורר סוגיה ספציפית הנוגעת ליישומה הקונקרטי של הוראה כלשהי מן ההוראות הנ"ל, ייבחנו הדברים בשעתם ולגופם.

עקרון הפרשנות המקיימת הוחל גם לגבי ההוראות בהסכם הנוגעות **למינויים למועצות ולתאגידים שאינם חברות ממשלתיות**, ובית המשפט קיבל בהקשר זה את פרשנות היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוראות אלו כפופות לחוק ולפסיקה בעניין מינויים בשירות הציבורי והאיסור על שקילת שיקולים פוליטיים במסגרת מינויים אלה. עם זאת, גם בהקשר זה נקבע כי ככל שתתעורר סוגיה ספציפית הנוגעת ליישומה של ההוראה, ייבחנו הדברים בשעתם ולגופם.

לסיכום, קבע בית המשפט כי מדובר **"בהסכם קואליציוני חריג, שחלק מהוראותיו מעוררות קשיים לא מבוטלים. כך לדוגמה, ההסכמות בעניין החוק הנורווגי המדלג, אם יוחלט להוציאן אל הפועל, הן מוקשות ביותר נוכח היותן שינוי רטרואקטיבי של כללי המשחק ושל הזכות לבחור ולהיבחר. כך גם השחיקה במעמדה של האופוזיציה בישראל. עם זאת, טרם בשלה העת לבחון טענות אלה"**.